

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Ахунзянова Олександра Валерійовича на тему: «Розвиток малого підприємництва в структурі національної інноваційної системи України», виконану в Донбаській державній машинобудівній академії МОН України і подану до спеціалізованої вченої ради Д 12.103.02 у Донбаській державній машинобудівній академії для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дослідження

Однією з основних особливостей інноваційної моделі економічного зростання країн світу в останнє десятиліття є перетворення інноваційного фактору в домінанту соціально-економічного розвитку; скорочення тривалості інноваційного циклу; зростання державних видатків на розвиток науково-технологічної сфери; глобалізація й інтеграція національних інноваційних процесів і національних інноваційних систем (НІС). Основними тенденціями в управлінні взаємодією інноваційно-орієнтованих економічних суб'єктів стає зсув акцентів із загальнонаціонального на регіональні рівні управління інноваційною діяльністю, глобальна інтеграція і мережна організація, перехід до нової моделі партнерства і взаємодії учасників НІС – держави, університетів і бізнесу – моделі «потрійна спіраль». У цьому зв'язку актуальною науковою і практичною проблемою постає дослідження ролі і місця в процесах структурної і функціональної трансформації вітчизняної НІС малого підприємництва, яке володіє значним потенціалом як генерування і освоєння проривних інновацій, так і забезпечення зв'язків між науково-освітніми, науково-виробничими, освітньо-бізнесовими мережевими структурами задля їх перетворення на гібридні інноваційні підприємницько-орієнтовані структури, що формують НІС «потрійної спіралі».

Вхід №	543/05
а. 17.	10 2016 р.
ДДМА	

Тому тему дисертаційного дослідження Ахунзянова О. В., присвяченого вирішенню науково-практичних завдань щодо обґрунтування концептуальних положень розвитку малого підприємництва в структурі НІС України і організаційно-методичного, інституціонального і правового забезпечення їх реалізації, слід визнати актуальною і своєчасною.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертації, авторефератом, опублікованими автором науковими працями, методологією та методичним апаратом виконаного дослідження дає змогу відзначити, що постановка його мети, формулювання завдань і предметно-об'єктної області є коректними, а структурна побудова відповідає логічній послідовності наукового дослідження. Це дало змогу авторові зробити власний внесок у розвиток наукової бази щодо розвитку механізмів, методів та інструментів державного регулювання процесів розбудови НІС України за рахунок розвитку малого підприємництва в її структурі.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, рекомендацій та висновків дисертації зумовлена систематизованим використанням теоретико-методичних здобутків провідних вітчизняних і закордонних вчених і спеціалістів в області національної економіки, інноваційного розвитку країни, регіонів і галузей, державного управління, малого підприємництва.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації базуються на фундаментальних положеннях сучасної економічної теорії, зокрема, неоінституціоналізму, теоріях економічної динаміки, інновацій, підприємницької функції, а також теорії державного управління національною економікою, вивченні і узагальненні широкого кола публікацій з проблем інноваційного розвитку, концепції національних інноваційних систем і інноваційних мереж, застосуванні нормативних актів України, даних органів державної статисти-

ки, рейтингових агенцій, міжнародних економічних організацій.

Цілісність та комплексність дослідження забезпечено використанням загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, що забезпечує високу достовірність і повторюваність результатів дослідження, а також обґрунтованість сформульованих висновків і практичних рекомендацій.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна кандидатської дисертації Ахунзянова О. В. полягає у поглибленні теоретичних засад, удосконаленні методичних підходів і організаційних положень розвитку МП в структурі НІС України в процесі її трансформації до моделі «потрійна спіраль». У ході дослідження автором отримано низку наукових результатів.

Аналіз теоретичних підходів до розуміння сутності НІС і змісту МП як економічного явища дозволив автору *розвинути* обґрунтування ролі і місця МП у розвитку НІС через визначення головної цілі її структурної трансформації, сформульованої в роботі як забезпечення реалізації основної мети і функцій НІС України шляхом підвищення її адаптивності до тенденцій і закономірностей розвитку макро- і мегаекономічної систем за рахунок оптимізації структури і випереджувального підходу до реалізації моделі «потрійна спіраль» на засадах розвитку МП, а також сформувати комплекс підцілей другого рівня (с. 29).

В процесі дослідження і систематизації методичних засад структурної трансформації НІС на основі розвитку МП автором виділені ключові сфери стимулювання діяльності суб'єктів МП на різних фазах, стадіях та етапах життєвого циклу інноваційного продукту (с. 40), що дозволило надати подальшого *розвитку* теоретико-методичному підходу до розбудови НІС шляхом стимулювання МП, в якому виділені і змістовно розкриті аналітико-прогностичний, концептуально-стратегічний, регуляторний і моніторинговий

етапи (с. 62-63).

На основі виконаної в роботі діагностики стану і тенденції розвитку МП як елементу вітчизняної НІС із застосуванням методу рангової кореляції Спірмена *розвинуто* інформаційно-аналітичне забезпечення виявлення проблем розвитку малого підприємництва за рахунок встановлення якісних і кількісних параметрів, тенденцій динаміки і впливу МП на показники інноваційного розвитку країни і регіонів (с. 76-100).

Автором *удосконалений* науковий підхід до реалізації цілей структурної трансформації НІС шляхом забезпечення інституціональних передумов розвитку МП як її елементу за рахунок дотримання визначених в роботі принципів: формування дієвих мережевих структур на основі стимулювання підприємницької ініціативи; територіально-галузевий підхід у формуванні кластерної політики держави; програмно-цільовий метод регулювання розвитку МП в структурі НІС; розширення комплексу економічних методів регулювання розвитку МП як елементу НІС; пріоритетність розвитку інститутів спільного інвестування інноваційного МП (с. 119-120).

В дисертації *вперше* запропоновано і обгрунтовано авторське бачення розвитку МП в структурі вітчизняної НІС, представлене у вигляді чотирирівневої ієрархічної системи концептуальних положень, які конкретизуються на теоретико-методологічному, методичному, інструментальному і організаційному рівнях і базуються на вихідному теоретико-методологічному постулаті розвитку МП як складової НІС, сформульованому автором як випереджувальний підхід до структурної і функціональної трансформації НІС України до моделі «потрійна спіраль» за рахунок регулювання розвитку МП як її елементу шляхом забезпечення інституціональних передумов становлення мережевих структур як основи інтеграції елементів НІС та безперервності процесу «генерація знань – впровадження інновацій» (с. 138).

Відповідно до запропонованих концептуальних засад автором *удосконалені* методичні положення щодо державного регулювання структур-

но-функціонального розвитку НІС шляхом диференціації методів і інструментів державної політики стимулювання розвитку МП у межах визначених в роботі пріоритетних напрямів (141-150) і запровадження розробленого автором методичного підходу до формування мережевої підприємницької структури (с. 154).

З метою підвищення системності і результативності державного регулювання інноваційного розвитку національної економіки і реалізації визначених автором концептуальних і методичних положень, в роботі *удосконалено* організаційно-правове забезпечення розвитку МП в структурі НІС України за рахунок визначення напрямів розширення правового поля впровадження випереджувального підходу до розбудови вітчизняної НІС за моделлю «потрійна спіраль» і поліпшення організаційних засад його реалізації на основі програмно-цільового методу (с. 169)

Усі ці результати в сукупності вирішують важливе наукове завдання з теоретичного обґрунтування концептуальних положень, удосконалення методичних підходів і організаційних засад, а також розробки практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку МП в структурі НІС України.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що низку науково-методичних положень, викладених в дисертації, доведено до рівня конкретних методичних та практичних рекомендацій і впроваджено в діяльність: Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України VIII скликання (довідка від 19.01.2016 р. № 02-186); Департаменту економіки Донецької обласної державної адміністрації (довідка від 09.12.2015р. № 02-12/744), Інституту економіки промисловості НАН України (довідка від 18.03.2016р. № 01-05/201). Слід також зазначити, що теоретичні результати дослідження використовуються у навчальному процесі Донбаської державної

машинобудівної академії МОН України (довідка від 02.11.2015р. № 036-05/1216).

Повнота викладення результатів дослідження у публікаціях

Сформульовані в роботі теоретичні положення і практичні рекомендації з достатньою повнотою відображені в 12 публікаціях автора за темою дисертації, серед яких: шість статей у наукових фахових виданнях України; одна стаття – у виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз; п'ять публікацій у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,95 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 4,55 ум.-друк. арк.

Положення, результати, висновки і рекомендації дослідження є особистим досягненням автора. Конкретний особистий внесок автора в спільні наукові роботи показаний у переліку основних опублікованих робіт за темою дисертації. Дисертація має класичну побудову і характеризується науковим стилем, логічністю і послідовністю подання матеріалу.

Представлений автореферат роботи розкриває зміст дослідження і не містить інформації, відсутньої в дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи виконане дисертаційне дослідження, вважаємо за доцільне вказати на дискусійні положення в роботі і висловити певні зауваження.

1) У першому розділі дисертації автор досліджує теоретичні підходи до розуміння сутності НІС і її структурного розвитку (с. 12-28). У подальшому у роботі неодноразово згадується про функціональний і структурний розвиток НІС, однак у чому має полягати функціональний розвиток національної інноваційної системи автор не пояснює.

2) За результатами аналізу тісноти зв'язку між кількістю об'єктів інноваційної інфраструктури та показниками інноваційної діяльності в регіонах, виконаного методом рангової кореляції Спірмена (с. 96-100), автор констатує, що кількісний розвиток інноваційної інфраструктури в регіонах практично не

впливає на характеристики інноваційних процесів (с. 101), але не аналізує причини такого негативного явища.

3) Не піддаючи сумніву зміст запропонованих в роботі концептуальних положень розвитку МП в структурі НІС (с.138), не можна погодитися з тим, що підходи до його забезпечення (системний, ситуаційний, процесний і проектне фінансування) автор відносить до інструментального рівня, а не до методологічного.

4) Викликає сумніви доцільність віднесення стратегічних альянсів до найбільш перспективних типів мережевих організацій з позицій досягнення цілей структурної трансформації НІС на основі розвитку МП (с. 141-142).

5) На с. 154 представлений методичний підхід до формування мережевої підприємницької структури як складова методичних положень щодо державного регулювання структурно-функціонального розвитку НІС на основі диференціації методів та інструментів державної політики стимулювання розвитку МП (с. 8). Було б доцільно навести в роботі методи й інструменти стимулювання утворення таких структур з боку держави.

6) Зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції (с. 170) забезпечується за рахунок відновлення фінансування програм розвитку МП і об'єктів інноваційної інфраструктури, зокрема технопарків. Було б доцільно навести в роботі економічний ефект від структурної трансформації НІС за рахунок розвитку МП.

Але висловлені зауваження не носять принципового характеру і не впливають на її загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертація О. В. Ахунзянова «Розвиток малого підприємництва в структурі національної інноваційної системи України» є завершеним, самостійним, цілісним науковим дослідженням, яке виконано на актуальну тему і в якому вирішено важливе науково-практичне завдання щодо поглиблення теоретичних засад, удосконалення методичних підходів розвитку

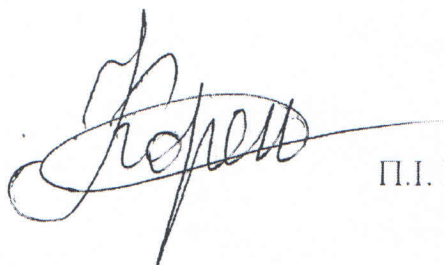
13 10 2016

підприємництва як основи розбудови інноваційної інфраструктури формування мережових структур в процесі трансформації національної інноваційної системи України до моделі «потрійна спіраль».

Дисертація відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 та 13 «Порядку при судження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями згідно Постанови від 19 серпня 2015 року № 656), а її автор, Ахунзянов Олександр Валерійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри менеджменту
організацій і адміністрування
Дніпродзержинського державного
технічного університету МОН
України, д. е. н., професор

П.І. Коренюк

Підпис П. І. Коренюка

ЗАВІРЯЮ:

Проректор з наукової роботи
Дніпродзержинського державного
технічного університету
д.т.н., професор

О. В. Садовой